

Nümunəvi peşə standartı
Peşə standartı üzrə qiymətləndirmə nümunəsi
Müəssisələr  c n nümunəvi təlim standartı

Taxtapuşçu

İngilis dilində adı: Roofer

N: 7121-2-00038-01

Azərbaycan Respublikasının Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi və Dünya Bankının birgə həyata keçirdiyi “Sosial M dafi nin İnkışafı” layihəsinin “ISCO 88/08-  uyğun t kmill şdirilm ş peşə standartlarının v  əlaqədar təlim standartlarının hazırlanması” tapşırığı c rçiv sində “GOPA Consultants” v  “SEFT Consulting” t r fınd n hazırlanmışdır.

İSTİFADƏ OLUNAN ANLAYIŞLAR

Bacarıq

Verilmiş iş üzrə vəzifə və fəaliyyətləri yerinə yetirmək qabiliyyətidir.

Bacarıq səviyyəsi

Həyata keçirilən fəaliyyətlərin əhatəliliyi və mürəkkəbliyi ilə müəyyən olunur, burada fəaliyyətlərin mürəkkəbliyi əhatə üzərində üstünlüyə malikdir. Hər bir bacarıq səviyyəsi üzrə müvafiq bilik səviyyəsi tələb olunur. ISCO-da, eləcə də Məşğulluq Təsnifatında aşağıdakı dörd geniş bacarıq səviyyəsi müəyyən edilir:

Birinci bacarıq səviyyəsi

Birinci bacarıq səviyyəsi üzrə peşələr sadə və dövri fiziki fəaliyyətlərin yerinə yetirilməsini zəruri edir. Bundan əlavə, birinci bacarıq səviyyəsində bir çox peşələr fiziki güc və dözümlülük tələb etdiyi halda, əksəriyyətində sadə yazıb-oxuma və rəqəmlərlə işləmə bacarığı tələb olunur. Bu bacarıqlara ehtiyac duyulduğu halda belə, onlar işin əsas hissəsini təşkil etmir.

Birinci bacarıq səviyyəsinə daxil olan bəzi peşələrdə səriştəli fəaliyyət üçün ibtidai təhsili və ya əsas təhsilin birinci mərhələsini başa vurmaq (ISCED üzrə 1-ci səviyyə) tələb oluna bilər. Bəzi işlər üçün isə iş yerlərində qısamüddətli təlimlər tələb oluna bilər.

Birinci bacarıq səviyyəsi üzrə təsnifatlaşdırılan peşələr ixtisası olmayan işçi qüvvəsini əhatə edir.

İkinci bacarıq səviyyəsi

İkinci bacarıq səviyyəsi üzrə bütün peşələrdə səriştəli fəaliyyət üçün tələb olunan bilik və bacarıqlar, adətən, ümumi orta təhsilin birinci mərhələsini başa vurmaqla (ISCED üzrə 2-ci səviyyə) əldə olunur. Bəzi peşələrdə ümumi orta təhsilin ikinci mərhələsini bitirmək zəruri hesab olunur (ISCED üzrə 3-cü səviyyə) ki, bura ixtisaslaşmış peşə təhsili və iş yerlərində həyata keçirilən təlim də daxil ola bilər. Müəyyən peşələr ümumi orta təhsili bitirdikdən sonra ilk peşə-ixtisas təhsili almağı (ISCED üzrə 4-cü səviyyə) tələb edir. Bəzi hallarda isə iş təcrübəsi və iş yerlərində həyata keçirilən təlim formal təhsili əvəz edə bilər.

İkinci bacarıq səviyyəsi üzrə təsnifatlaşdırılan peşələrə ixtisaslı işçilər daxildir.

Üçüncü bacarıq səviyyəsi

Üçüncü bacarıq səviyyəsindəki peşələr, adətən, ixtisaslaşmış sahə üzrə geniş praktiki, texniki və metodoloji biliklər tələb edən mürəkkəb texniki və praktiki fəaliyyətlərin yerinə yetirilməsini əhatə edir. Bu bacarıq səviyyəsi üzrə peşələr, ümumiyyətlə, yüksək səviyyədə yazıb-oxuma və rəqəmlərlə işləmə bacarığı, eləcə də inkişaf etmiş ünsiyyət bacarığı tələb edir.

Üçüncü bacarıq səviyyəsi üzrə tələb olunan bilik və bacarıqlar, adətən, ümumi orta təhsil bazasına əsaslanan təhsil müəssisələrində 1-3 illik təhsil vasitəsi ilə əldə olunur (ISCED üzrə 5b səviyyəsi). Azərbaycanda bu bacarıq səviyyəsinə uyğun təhsil adətən orta ixtisas təhsili müəssisələrində (kolleclər) verilir. Bəzi hallarda müvafiq sahə üzrə geniş iş təcrübəsi və iş yerlərində həyata keçirilən uzunmüddətli təlim formal təhsili əvəz edə bilər.

Üçüncü bacarıq səviyyəsi üzrə təsnifatlaşdırılan peşələr əsasən texniki işçiləri əhatə edir.

Dördüncü bacarıq səviyyəsi

Dördüncü bacarıq səviyyəsinə, adətən, ixtisaslaşmış sahə üzrə geniş nəzəri və praktiki biliklər əsasında mürəkkəb problemlərin həlli və qərarların qəbul edilməsini tələb edən fəaliyyətlərin yerinə yetirilməsi daxildir. Bu bacarıq səviyyəsi üzrə peşələr, ümumiyyətlə, yüksək səviyyədə yazıb-oxuma və rəqəmlərlə işləmə bacarığı, eləcə də təkmilləşmiş ünsiyyət bacarığı tələb edir.

Dördüncü bacarıq səviyyəsi üzrə tələb olunan bilik və bacarıqlar, adətən, ali təhsil müəssisələrində birinci və ya daha yüksək elmi dərəcənin verilməsi ilə yekunlaşan 3-6 illik təhsil vasitəsi ilə əldə olunur (ISCED üzrə 5a səviyyəsi və ya daha yüksək səviyyə). Bu bacarıq səviyyəsi üçün Azərbaycanda adətən bakalavriat və daha yüksək təhsil pillələri uyğun gəlir.

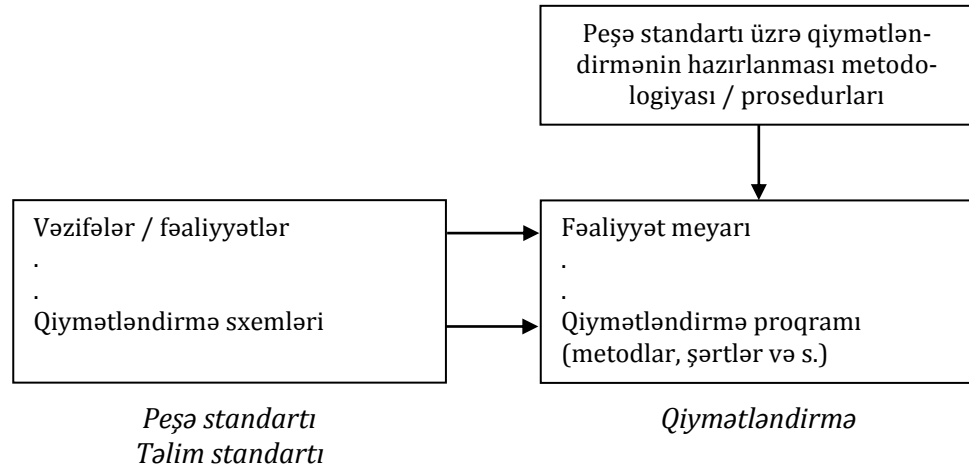
Dördüncü bacarıq səviyyəsi üzrə təsnifatlaşdırılan peşələrə menecerlər, mühəndislər, müəllimlər, həkimlər və s. daxildir ki, bunlar çox vaxt peşəkarlar adlandırılır.

Bilik	Təhsil və ya təcrübə vasitəsilə əldə edilən məlumat və faktlar toplusunu əhatə edir.
Əlavə / ümumi səriştələr	Müvafiq əmək fəaliyyətini həyata keçirə bilmək üçün tələb olunan səriştələrə əlavə olaraq, arzuolunan faydalı səriştələri əhatə edir. Buraya əmək fəaliyyətini təkmilləşdirə bilən, bir çox peşələr üçün ümumi olan və gələcəkdə tələb olunacaq səriştələr daxildir. Bunlar işçilərin fəaliyyətinin qiymətləndirilməsi üçün əsas kimi çıxış etmir.
Əvvəlki təlimin tanınması	Harada və necə təhsil almasından asılı olmayaraq, qeydə alınmış ixtisaslar və vahid standartlar baxımından insanların əvvəlki təliminin tanınması prosesidir. İnsanlar təhsil müəssisəsində formal təlim keçmələrindən və ya qeyri-formal təlim əldə etmələrindən asılı olmayaraq, öyrənmə prosesini heç vaxt dayandırmırlar. Əvvəlki təlimin qiymətləndirilməsi və tanınması prosesi aşağıdakı kimidir: <ul style="list-style-type: none"> • Şəxsin nə bildiyi və nə bacardığının müəyyənləşdirilməsi; • Şəxsin bilik və bacarıqlarının xüsusi standartlar, səriştələrin qiymətləndirilməsi üzrə əlaqəli meyarlar ilə müqayisə edilməsi; • Bu standartlara münasibətdə təlimin qiymətləndirilməsi; • Şəxsin formal, qeyri-formal və informal təlimlər vasitəsilə keçmişdə topladığı bacarıq, bilik və təcrübənin tanınması.
Fəaliyyət	Fərdin vəzifələrinin bir hissəsi olan iş və ya məsuliyyəti əks etdirir. Buna görə də vəzifə bir sıra fəaliyyətlərə bölünür.
Formal təlim	Azərbaycan Respublikasının təhsil və təlim müəssisələrində həyata keçirilir, dövlət təhsil sənədinin verilməsi ilə nəticələnir. Təhsil müəssisələrində formal təlimlər dövlət təhsil standartlarına uyğun olaraq aparılır. Əldə edilən səriştələr testlər vasitəsilə yoxlanılır və dövlət təhsil sənədi verilir.
İnformal təlim	Özünü-təlim yolu ilə bilik və bacarıqlara yiyələnmənin formasıdır. Təhsil və təlim müəssisələrindən kənarında həyata keçirilir və təbii olaraq gündəlik həyatımızda müşahidə olunur. Formal və qeyri-formal təlimdən fərqli olaraq, informal təlim çox vaxt qeyri-ixtiyari baş verir və beləliklə, hətta fərdlərin özləri də səriştələrinin artırılmasında onun rolunu hiss etməyə bilər (məsələn, kütləvi informasiya vasitələrindən, ictimaiyyət arasında gündəlik qarşılıqlı əlaqələrdən və ümumi münasibətlərdən məlumatın əldə edilməsi).

	<p>O, təlimin həyata keçirilməsi sahəsində (xüsusilə) ixtisaslaşmamış hər hansı bir şəxs (yəni ailə üzvləri, digər əlaqəli şəxslər və s.) tərəfindən istiqamətləndirildiyi halda, məqsədli xarakter daşıya bilər. İnfomal təlim ölkə səviyyəsində qəbul edilən diplom və sertifikatların verilməsi ilə nəticələnir.</p>
İş	<p>Fərdin işəgötürən üçün və ya sərbəst məşğulluq şəraitində həyata keçirdiyi vəzifə və ya fəaliyyətlərin toplusudur (ISCO-08 -ə uyğun olaraq).</p>
İşə yanaşma	<p>Müəyyən ideya, obyekt, şəxs və ya vəziyyətə müsbət və ya mənfi münasibəti əks etdirir.</p> <p>Yanaşma fərdin fəaliyyət seçimini, çətinlik, həvəsləndirmə və mükafatlara (hamısı birlikdə stimulyator adlanır) cavab reaksiyasını müəyyən edir. Bu baxımdan yanaşma iş üçün xeyli vacibdir.</p> <p>Yanaşmanın 4 əsas komponenti var: (1) Emosional: hiss və həyəcan; (2) İdrak: məntiqlə həyata keçirilən inam və fikirlər; (3) İrədi: fəaliyyət meyilləri; (4) Qiymət: stimullara mənfi və ya müsbət münasibət.</p>
Qeyri-formal təlim	<p>Təhsil sistemi ilə paralel şəkildə aparılır və dövlət təhsil sənədinin verilməsi ilə müşayiət olunmur. Qeyri-formal təlimlər iş yerlərində və ya formal təlim sistemlərinə yardım üçün yaradılmış təşkilat və ya mərkəzlərdə, dərnlərdə, fərdi məşğələlərdə, vətəndaş cəmiyyəti təşkilatları və qruplarında həyata keçirilə bilər.</p>
Qiymətləndirmə metodu	<p>Səriştəni ölçmək üçün üsul və ya alətdir.</p>
Qiymətləndirmə paketi	<p>Fəaliyyət meyarı da daxil olmaqla fərdin səriştələrinin qiymətləndirilməli olduğu müxtəlif qiymətləndirmə metodlarıdır.</p>
Qiymətləndirmə sxemi	<p>Qiymətləndirmə standartlarının vəzifələrini və onların yerinə yetirilmə istiqamətlərini müəyyən edir.</p> <p>Peşə standartları üzrə qiymətləndirmənin məqsədi fərdin müvafiq peşə standartını fəaliyyətlər, vəzifələr və ya tapşırıqlar üzrə həyata keçirə bilməsini müəyyən etməkdir. Sözügedən tapşırıqlar, peşə standartında müəyyən edilən texniki bacarıqları, planlaşdırma və problemləri həll etmə biliklərini, gözlənilməz vəziyyətlərdə hərəkət etmək bacarığını, digər şəxslər ilə işləmək bacarığını və ünsiyyət bacarıqlarını əhatə etməlidir.</p> <p>Peşə standartları üzrə qiymətləndirmənin məqsədlərinə, digər məsələlərlə yanaşı, aşağıdakılar daxildir:</p> <ul style="list-style-type: none"> • İşəgötürmə; • Karyera yüksəlişi; • Bilik və bacarıqlarda olan boşluqların və təlim ehtiyaclarının müəyyən edilməsi; • İşçi heyətinin qiymətləndirilməsi. <p>Qiymətləndirməni planlaşdırma zamanı onun xarakterik cəhətlərinə xüsusi diqqət yetirmək lazımdır: qiymətləndirmə hansı interval çərçivəsində həyata keçirilməlidir, hansı hədəflər müəyyən edilməlidir, hansı qiymətləndirmə metodları daha məqsədəuyğundur. Qiymətləndirmə sxemi aşağıdakı qiymətləndirmə metodlarından 2 və ya 3-nü əhatə etməlidir: i) Əmək fəaliyyətinin müşahidə edilməsi; ii) İşin nəticəsinin qiymətləndirilməsi; iii) Simulyasiya; iv) Suallar (şifahi və ya yazılı); v) Layihə işi; vi) Portfel əsasında qiymətləndirmə; vii) Dinləmə qiymətləndirilməsi; viii) Fərdi</p>

araşdırmalar; ix) Müştəri qiymətləndirməsi (məsələn, müştəri sorğu formaları), ekspert və şəxsi qiymətləndirmə və s.

Peşə standartı və peşə standartı üzrə qiymətləndirmə arasındakı əlaqə aşağıdakı sxemdə göstərilmişdir.

Məşğulluq təsnifatı (MT)

Ölkədə əmək bazarının inkişafına, beynəlxalq təcrübədə qəbul edilmiş uçot və statistikaya uyğun olaraq ISCO-08 təsnifatından istifadə edilməklə, onun genişləndirilməsi əsasında 2010-cu ildə hazırlanmışdır. Onun strukturu ISCO-08 təsnifatının strukturu ilə eynidir. MT Standartlaşdırma, Metrologiya və Patent üzrə Dövlət Komitəsinin 20 Dekabr 2010-cu il 180 sayılı qərarı ilə təsdiq edilmiş və AZT041-2010 nömrəsi ilə dövlət qeydiyyatına alınmışdır.

Peşə

Yüksək oxşarlıq dərəcəsinə malik əsas vəzifə və fəaliyyətlərdən ibarət olan işlərin məcmusudur. Şəxsin hər hansı bir peşə ilə bağlılığı onun hazırda tutduğu vəzifə, əlavə və ya əvvəlki işləri vasitəsi ilə müəyyən olunur.

Peşə standartı

Konkret peşə sahələrində işçilərin yerinə yetirdikləri əmək funksiyalarına qoyulan ümumi tələbləri sistemli şəkildə əks etdirən normativ sənəddir. O, müvafiq səriştələr çərçivəsində işçinin bilik, bacarıq və vərdisləri nəzərə alınmaqla, onun əmək funksiyalarını yerinə yetirməsinə imkan verəcək konkret vəzifə öhdəliklərinin və fəaliyyətlərin siyahısını özündə ehtiva edir. Peşə standartı işdəki rolu təyin etməyə, işçinin fəaliyyətini qiymətləndirməyə, eləcə də, təkmilləşmə, peşə yüksəlişi üçün yollar müəyyən etməyə və hazırlamağa kömək edə bilər.

Peşə standartları ISCO-ya və Məşğulluq təsnifatına uyğun olaraq təsnifatlaşdırılır.

Peşə standartı üzrə qiymətləndirmə nümunəsi

Qiymətləndirmə hər hansı bir sahədə səriştənin aşkar edilməsi məqsədilə fərdin fəaliyyətinin aydın şəkildə müəyyən edilmiş standartlar ilə müqayisədə ədalətli və dəqiq şəkildə ölçülməsinə imkan verən prosesdir. İş yerinin qiymətləndirilməsi prosesi iş yeri ilə bağlı gündəlik fəaliyyətin tərkib hissəsini təşkil edir. Qiymətləndirmə zamanı əldə edilən nəticələr fərdlərə öz işlərini necə yerinə yetirdiyini öyrənməyə imkan verir. Bu, biliklərin, bacarıqların, yanaşma və davranışın inkişaf etdirilməsində, beləliklə, səriştənin nümayiş etdirilməsində onlara yardım edir.

Peşə standartı üzrə qiymətləndirmə nümunəsi qiymətləndirmə sxemi, fəaliyyət meyarları, qiymətləndirməni həyata keçirmək üçün zəruri

Peşələrin Beynəlxalq Standart Təsnifatı (ISCO)	<p>qiymətləndirmə metodları və resurslarını əhatə edir.</p> <p>Beynəlxalq Əmək Təşkilatının (BƏT) məsul olduğu əsas beynəlxalq təsnifatlardan biri olmaqla, beynəlxalq iqtisadi və sosial təsnifat qrupuna daxildir.</p> <p>ISCO iş prosesində qarşıya qoyulan vəzifə və fəaliyyətlərə müvafiq şəkildə müəyyən edilmiş qruplara uyğun olaraq işlərin təşkilində vasitə rolunu oynayır. Onun əsas vəzifələri aşağıdakıları təmin etməkdən ibarətdir:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Peşələrə dair statistik və inzibati məlumatların beynəlxalq hesabatını, müqayisəsini və mübadiləsini həyata keçirmək üçün baza rolunu oynamaq; • Peşələrin milli və regional təsnifatlarının hazırlanması üçün model rolunu oynamaq; • Bilavasitə özlərinin milli təsnifatını hazırlamayan ölkələrdə tətbiq oluna biləcək sistem rolunu oynamaq. <p>O, statistik və müştəri yönümlü proqramlar üçün nəzərdə tutulmuşdur. Müştəri yönümlü proqrama iş axtaranların iş yerlərinə yönəldilməsi, ölkələr arasında işçilərin qısa və uzunmüddətli miqrasiyasının idarə edilməsi, peşə təlimi proqramları və təlimatlarının hazırlanması daxildir.</p> <p>ISCO-nun ilk versiyası 1957-ci ildə qəbul edilmiş, daha sonra isə ISCO-68, ISCO-88 və hazırkı ISCO-08 versiyaları hazırlanmışdır.</p>
Səriştə	<p>Müvafiq əmək fəaliyyətini həyata keçirə bilmək üçün lazımi səviyyədə bilik, bacarıq, yanaşma və davranışa malik olmaqdır.</p> <p>İş kontekstində istifadə olunan “Səriştə” anlayışı iş yerində tətbiq olunan bacarıqları əks etdirir. Səriştə şəxs nəyi bilir (bilik), nəyi bacarır (bacarıq), nəyi etmək istəyir (yanaşma) və bunu necə edir (davranış) məhfumlarının birləşməsinin nəticəsidir. Beləliklə, səriştə işi yerinə yetirmək üçün lazım olan texniki peşə elementləri, ümumi şəxsi xüsusiyyətlər və istəklərin birləşməsidir.</p> <p>Səriştələr həmçinin işçinin fəaliyyətinin qiymətləndirilməsi üçün baza rolunu oynayır.</p>
Təhsilin Beynəlxalq Standart Təsnifatı (ISCED)	<p>1970-ci illərin əvvəllərində UNESCO tərəfindən həm ayrı-ayrı ölkələrdə, həm də beynəlxalq səviyyədə təhsilə dair statistik məlumatların əldə olunması, toplanması və təqdim olunmasına xidmət edən bir vasitə kimi hazırlanmışdır. ISCED 1975-ci ildə Cenevrədə keçirilən Təhsilə dair Beynəlxalq Konfransda qəbul edilmiş və daha sonra 1978-ci ildə Parisdə keçirilən UNESCO-nun Ümumi Konfransında qüvvəyə minmişdir. Hazırda istifadə edilən təsnifat ISCED 2011-dir.</p>
Təlim standartı	<p>İş yerində vəzifə və fəaliyyətlərin yerinə yetirilməsi üçün zəruri <i>səriştələri</i> (bilik, bacarıq və yanaşmaları, həmçinin əlavə ümumi səriştələri) təsvir edir. Bu səbəbdən, onlar fəaliyyət meyarları hesab edilir və aşağıdakı hallarda istifadə olunur:</p> <ul style="list-style-type: none"> • istehsaldan ayrılmadan peşə təlimlərinin hazırlanması; • istifadəyə yararlı səriştələrin inkişaf etdirilməsi və təmin olunması üçün təlim institutları ilə müəssisələr arasında əlaqə; • peşə təlimləri üçün təhsil standartları və kurikulumların hazırlanması.
Vəzifə	<p>İşin icrası üçün zəruri olan fəaliyyətləri əhatə edir.</p>

MÜNDƏRİCAT

A. NÜMUNƏVİ PEŞƏ STANDARTI	8
A.1. İşə dair xüsusi məlumat	8
A.1.1. Əmək şəraiti	8
A.1.2. İşə qəbul tələbləri	8
A.1.3. Tabeçilik	9
A.1.4. Peşə standartları üçün məsuliyyət və müstəqillik səviyyələri	9
A.1.5. Karyera yüksəlişi və sərbəst məşğulluq imkanları	9
A.2. Əsas vəzifələrin (V) və vəzifələr daxilində fəaliyyətlərin (F) siyahısı	10
A.3. Səriştlər haqqında	12
A.4. Qiymətləndirmələr haqqında	12
B. PEŞƏ STANDARTI ÜZRƏ QIYMƏTLƏNDİRMƏ NÜMUNƏSİ	13
B.1. Fəaliyyət meyarları	13
B.2. Qiymətləndirmə ilə bağlı resurslar	14
B.3. Qiymətləndirmə metodları	14
B.3.1. Fəaliyyətin qiymətləndirilməsi	14
B.3.2. Yazılı qiymətləndirmə	15
B.4. Nəticələrin qeydə alınması	19
C. MÜƏSSİSƏLƏR ÜÇÜN NÜMUNƏVİ TƏLİM STANDARTI	20
C.1. Səriştlərin qısa təsviri	20
C.2. Təlim sxemi	21
C.3. Təlim ilə bağlı xüsusi məlumat	28
C.3.1. Təlimin növləri	28
C.3.2. Təlimin istiqaməti	29
C.3.3. Əvvəlki təlimin tanınması	29
Peşə standartının hazırlanması prosesində iştirak etmiş müəssisə nümayəndələrinin siyahısı	Error! Bookmark not defined.
ISCO88/08-ə uyğun təkmilləşdirilmiş peşə standartlarının və əlaqədar təlim standartlarının hazırlanması layihəsi tərəfindən prosesin əlaqələndirilməsində iştirak etmiş şəxslərin siyahısı	Error! Bookmark not defined.
İstinadlar	Error! Bookmark not defined.

A. NÜMUNƏVİ PEŞƏ STANDARTI

Taxtapuşçu

Peşənin qısa təsviri

Taxtapuşçu konstruksiyalarını çiləkən (dranka), şifer, qır, alüminium, taxta, gil, tol və kirəmit kimi müvafiq materiallar ilə örtür. Konstruksiyaların hissələrini bərkitmək, germetləşdirmək, izolyasiya etmək və səsi təcrid etmək üçün damlar, yan örtüklər və divarlara maddələr çiləyə bilirlər. Taxtapuşçular yeni dam örtüklərinin quraşdırılması və onların təmiri ilə məşğul olurlar

Məşğulluq Təsnifatında (MT) peşənin kodu:	7121 (Taxtapuşçu)
MT-də ixtisas (bacarıq) səviyyəsi:	2
ISCO 08-də işin kodu:	7121 (Roofer)
ISCO 08-də ixtisas (bacarıq) səviyyəsi:	2
Hazırlanma tarixi:	Mart, 2012-ci il
Təsdiq edən qurum:	
Təsdiq tarixi:	
Təklif olunan yenilənmə tarixi:	Mart, 2017-ci il

A.1. İŞƏ DAİR XÜSUSİ MƏLUMAT

A.1.1. ƏMƏK ŞƏRAİTİ

- Taxtapuşçular mövsümi işçilərdir və qış aylarına nisbətən əksər hallarda yay aylarında (qışda daha az olmaqla) yaşayış və kommersiya sahələrində çalışırlar;
- İş vaxtı səhərlər, gecələr və bəzi hallarda həftə sonlarına təsadüf edə bilər;
- İşdə fiziki güc və hər bir hava şəraitində işləmək tələb olunur;
- Taxtapuşçu bir ərazidən digər bir əraziyə səyahət edir, bəzi işlər ezamiyyət tələb edə bilər;
- Güc, yaxşı müvazinət, eləcə yüksəklikdə işləyə bilmək tələb olunur;
- Əməyin mühafizəsi və təhlükəsizlik texnikası qaydaları Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası, Əmək Məcəlləsi, Texniki təhlükəsizlik haqqında Qanun və digər müvafiq qanunvericilik aktları ilə müəyyən olunur.

A.1.2. İŞƏ QƏBUL TƏLƏBLƏRİ

- Əmək münasibətləri Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası, Əmək Məcəlləsi və digər normativ-hüquqi aktlarla tənzimlənir;
- İşə qəbul olunarkən sağlamlıq haqqında tibbi arayış, sonradan vaxtaşırı icbari tibbi müayinədən keçmək haqqında tibbi arayış (Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinin qərarı və Azərbaycan Respublikasının Səhiyyə Nazirliyinin müvafiq əmrləri ilə nəzərdə tutulduğu hallarda) təqdim olunur;
- Əməyin mühafizəsi və təhlükəsizlik texnikası qaydaları ilə təlimatlandırılmalar və fərdi mühafizə vasitələri ilə təminat məcburi xarakter daşıyır;

A.1.3. TABEÇİLİK

Kimə tabedir: Dam örtüklərinin quraşdırılması ilə məşğul olan şirkətin rəhbəri, tikinti podratçıları və tikinti idarəsinin rəhbəri.

Kim ona tabedir: Fəhlə və köməkçilər.

A.1.4. PEŞƏ STANDARTLARI ÜÇÜN MƏSULİYYƏT VƏ MÜSTƏQİLLİK SƏVİYYƏLƏRİ

Səviyyələr	Məsuliyyət, fəaliyyətlərin mürəkkəbliyi və müstəqillik	Uyğun gələn səviyyə
1	Planlaşdırılmış qaydada birbaşa nəzarət altında işləmək İş təkrarlanan xarakterə malikdir və mürəkkəb olmayan bir neçə funksiyanı əhatə edir.	
2	Nəzarət altında işləmək, kiçik səlahiyyətlərə malik olmaq Təcrübə tələb edən fəaliyyətlərin yerinə yetirilməsi və əlaqələndirilməsi üçün məsuliyyət daşımaq Öz fəaliyyətlərini planlaşdırmaq və nəticələri barədə hesabat vermək Digər şəxslərlə əməkdaşlıq etmək və komandada işləmək	☒
3	Əvvəlcədən məlum olan vəzifə və fəaliyyətlər çərçivəsində müstəqil idarəetmə və komandanın idarə edilməsini həyata keçirmək (eyni zamanda həm idarəetmə, həm də istehsal subyekti kimi çıxış etmək) İşə yanaşmasını dəyişən şəraitə uyğunlaşdırmaq və dövri problemlərin həlli zamanı elementar nəzəriyyələrdən istifadə etmək Digər şəxslərin gündəlik işinə nəzarət etmək, əmək fəaliyyətinin qiymətləndirilməsi üçün məsuliyyət daşımaq və işin təkmilləşdirilməsi ilə bağlı təkliflər vermək İşçilərə rəhbərlik etmək Mürəkkəb fəaliyyətləri əlaqələndirmək və yerinə yetirmək. Ümumi təcrübədən istifadə etməklə xüsusi yeni fəaliyyətlər müəyyən etmək	
4	Yeni və çox vaxt yaradıcı metodlar tələb edən məsələlərlə məşğul olmaq. Müəkkəb məsələlərin həllində geniş təcrübədən istifadə etmək Gözlənilməz dəyişiklik olduğu halda əmək fəaliyyətinə rəhbərlik və nəzarəti həyata keçirmək Özü və başqaları üçün fəaliyyət meyarları hazırlamaq, onları nəzərdən keçirmək və təkmilləşdirmək Gözlənilən və ya gözlənilməz iş rejimi şəraitində qərarların qəbul edilməsinə məsuliyyət daşımaq Fərdlərin və qrupların peşəkar inkişafının idarə olunmasına məsuliyyət daşımaq Fəaliyyətləri müşahidə etmək, qiymətləndirmək, müvafiq hesabatlar hazırlamaq və dəyişikliklər təklif etmək	

A.1.5. KARYERA YÜKSƏLİŞİ VƏ SƏRBƏST MƏŞĞULLUQ İMKANLARI

- Təcrübə və müvafiq təhsil əldə etməklə rəhbər vəzifələrə yüksəlmək mümkündür;
- Təlim keçməklə bu peşə ilə əlaqədar yüksək dərəcədə ixtisaslaşmış işlərə keçid imkanları mövcuddur;
- Sərbəst məşğulluq üçün yaşxı imkanlar var.

A.2. ƏSAS VƏZİFƏLƏRİN (V) VƏ VƏZİFƏLƏR DAXİLİNDƏ FƏALİYYƏTLƏRİN (F) SİYAHISI

V.1. Hazırlıq işlərini həyata keçirmək:

- F.1.1. Damların, üzlüklərin təmiri və yeni örtüklərin quraşdırılması üçün tələb olunan materialları müəyyən etmək;
- F.1.2. Tələbləri qiymətləndirmək və sifarişlər vermək;
- F.1.3. Sifarişin təcrrüatını qiymətləndirmək üçün təchizatçıların nümayəndələri ilə danışıqlar aparmaq;
- F.1.4. İş müddətində sənaye taxtapuş konstruksiyalarının elementlərinin seçimi və quraşdırılması ilə əlaqədar texniki təhlükəsizlik (əməyin mühafizəsi) tələbləri və ətraf mühitin mühafizəsi üzrə tələblərə riayət etmək;
- F.1.5. İşə cəlb olunmuş digər şəxslər ilə əlaqədar, eləcə də qanunla müəyyən edilmiş və ya işləri tənzimləyən qurumun tələblərinə əsasən tapşırıqları və ardıcılığı planlaşdırmaq;
- F.1.6. Xammalın keyfiyyətinin norma və texniki tələblərə uyğun olmasını təmin etmək üçün yoxlamaq;
- F.1.7. Sxemlər və texniki tələblərə əsasən ərazini hazırlamaq;
- F.1.8. Səthin ümumi möhkəmliyini yoxlamaq və hazırlamaq;
- F.1.9. Taxtapuş materialların istifadəsindən əvvəl su və qırıntıları təmizləmək.

V.2. Materialları, vaxtı və işçi qüvvəsini qiymətləndirmək:

- F.2.1. İş planı üçün tələb olunan materialların növləri və miqdarlarını qiymətləndirmək;
- F.2.2. İş planına dəstək olmaq üçün tələb olunan əsas əl alətləri və avadanlıqlarının növləri və istifadə müddətini müəyyən etmək;
- F.2.3. İş planının hazırlanması və icrasına dəstək olmaq üçün işçi qüvvəsinə olan tələbatı müəyyən etmək;
- F.2.4. İş yerinə yetirmək üçün vaxt üzrə tələbləri qiymətləndirmək.

V.3. Təchizatı planlaşdırmaq:

- F.3.1. İnşaat mühəndisindən taxtapuş çərçivələrin konstruksiyalarına aid yük məhdiyyətləri müəyyən edilmiş yerlər barədə məlumat əldə etmək;
- F.3.2. İşin tələbləri və iş ərazisinin vəziyyətinə uyğun olaraq iş həcmi müəyyən etmək;
- F.3.3. İşə cəlb olunmuş digər şəxslərin gəlişi ilə əlaqədar təchizatları planlaşdırmaq və ardıcılığı müəyyən etmək.

V.4. Quraşdırma ilə əlaqədar tələbləri müəyyən etmək:

- F.4.1. Plan və texniki tələblərə əsasən sənaye taxtapuş konstruksiyalarının elementlərinin, eləcə də onların yaxınlığındakı materialların digər müvafiq məlumatlara uyğun olmasını müəyyən etmək;
- F.4.2. Təklif olunan hermetik materialları, bərkidiciləri, eləcə də taxtapuş və üzlük materiallarını seçmək, onların planlar, texniki tələblər və müvafiq normalara uyğun olmasını yoxlamaq;
- F.4.3. Material və avadanlıqların yarlıq, sifariş blankına, münasib şəraitə uyğun olmasını yoxlamaq və qüsurlar barədə məlumat vermək;

- F.4.4. Quraşdırmaya təsir edə biləcək maneələrə görə yeri yoxlamaq.
- V.5. İstifadə ediləcək materialları hazırlamaq:
- F.5.1. Seçilmiş materialları ölçmək və nişanlamaq;
  - F.5.2. Müvafiq əl və mexaniki alətlərdən istifadə etməklə texniki təhlükəsizlik və idarəetmə üzrə aidiyyəti tələblərə uyğun olaraq materialları kəsmək və düzmək;
  - F.5.3. Sənaye məhsullarını texniki tələblərə uyğun olaraq yoxlamaq və iş yerində qeydiyyatı başa çatdırmaq.
- V.6. Əl və mexaniki alətləri müəyyən etmək:
- F.6.1. Müvafiq məlumat mənbələrindən istifadə etməklə əl və mexaniki alətlərin növlərini və onların vəzifələrini müəyyən etmək;
  - F.6.2. Elektrik təchizatı mənbələrini müəyyən etmək.
- V.7. Əl alətlərini seçmək və istifadə etmək:
- F.7.1. Əl alətlərini işin tələblərinə uyğun olaraq seçmək və istifadə etmək;
  - F.7.2. Alətlərin istismara yararlı və təhlükəsiz olmasını yoxlamaq və hər hansı nasazlığı təmir etməklə aradan qaldırmaq;
  - F.7.3. Əl alətindən istifadə etmək üçün onu saz vəziyyətdə saxlamaq;
  - F.7.4. Bilavasitə istifadə edilməyən əl alətlərini təhlükəsiz şəkildə yerinə qoymaq.
- V.8. Mexaniki alətləri seçmək və istifadə etmək:
- F.8.1. Müvafiq fərdi mühafizə vasitələrini seçmək, düzgün qurmaq və istifadə etmək;
  - F.8.2. Qəbul edilmiş iş üsuluna əsasən işin tələblərinə uyğun gələn mexaniki alətləri seçmək;
  - F.8.3. Mexaniki alətləri əməyin mühafizəsi üzrə tələblərə uyğun olaraq istifadəyə yararlı və təhlükəsiz olmasını vizual yoxlamaq və hər hansı nasazlıq aşkar edildikdə təmirə göndərmək;
  - F.8.4. Müvafiq halda elektrik əl alətindən istifadə etmək üçün materialı yerləşdirmək;
  - F.8.5. İstismar prosesində mexaniki alətlərdən təhlükəsiz və səmərəli istifadə etmək;
  - F.8.6. İstifadə edilmədiyi halda mexaniki alətləri təhlükəsiz şəkildə yerinə qoymaq.
- V.9. Taxtapuş işlərini yerinə yetirmək:
- F.9.1. Taxtapuş materiallarını damların kənarlarına qədər düzmək;
  - F.9.2. Düzülüş məsafəsini müəyyən etmək, eləcə də mala çəkici ilə təbaşirli ölçü iplərindən istifadə etmək və ya qontlar (ensiz, nazik taxtalar) vasitəsi ilə xətlər çəkməklə taxtapuş materiallarının laylarını ardıcıl şəkildə üst-üstə düzmək;
  - F.9.3. Taxtapuş list, qontlar və ya önlüklərin reykalərini divarlar, havalandırma deşikləri və ya dam səthlərinin kəşiməsi nəticəsində yaranan bucaqlara uyğunlaşdırmaq üçün kəsmək;
  - F.9.4. Düz damlarda tərləmə əleyhinə izolyasiya laylarını qurmaq;
  - F.9.5. Müvafiq normalar, planlar və texniki tələblərə uyğun olaraq yağış sularının axarı üçün tələb olunan boru və navalçaları qurmaq;
  - F.9.6. Sifarişçi və istehsalçının texniki tələblərinə əsasən layları quraşdırmadan əvvəl işarələmək və yonmaq, eləcə də kənarları kəsmək və emal etmək;
  - F.9.7. Müvafiq normalar və istehsalçının texniki tələblərinə uyğun olaraq layları bərkitmək;
  - F.9.8. Damın özülünə isti qır və ya qatranı tökmək və ya lif süpürgə ilə yaymaq;
  - F.9.9. Dırmıq və cod saçaqlı süpürgədən istifadə etməklə dənəvər qum dənəcikləri üst laya tökmək;
  - F.9.10. Ölçüyə uyğun olaraq taxtapuş listlərini kəsmək, mismaralamaq və ya taxtapuş materiallar ilə əlaqələndirici lay formalaşdırmaq üçün kəşisən formada listi dama pərçimləmək;
  - F.9.11. Kerner və çəkicdən istifadə etməklə şifer, kirəmit və ya taxta qontlarda deşik açmaq;

F.9.12. Səpici, hava kompressoru və qızdırıcı cihazlardan istifadə etməklə konstruksiyaların hissələrini bərkitmək, hermetikləşdirmək, izolyasiya etmək və səsi təcrid etmək üçün damlar, yan örtülər və divarlara maddələr püskürtmək.

V.10. Texniki xidmət və təmir etmək:

F.10.1. Damlarda qüsurları yoxlamaq üçün daha uyğun təmir üsullarını müəyyən etmək;

F.10.2. Damlara təhlükəsiz çıxmaq üçün taxtabəndləri qurmaq;

F.10.3. Hermetik panel materialları, o cümlədən dəyişkən plastmas, rezin və ya digər yumşaq tərkibli materiallardan istifadə etməklə birqatlı taxtapuş sistemlərini qurmaq, təmir etmək və dəyişmək;

F.10.4. Bir neçə müxtəlif taxtapuş və ya arx sistemləri üçün təmir materiallarını əldə etmək yaxşı vəziyyətdə saxlamaq ;

F.10.5. Avadanlığı təmizləmək və texniki xidmət göstərmək;

F.10.6. Çat və qovuqları təmir etmək, çatları hidrotəcridedici ilə örtmək, yerindən çıxmış kirəmitləri və zədələnmiş önlükləri düzəltmək;

F.10.7. Artıq məhsulların formasını dəyişməklə yenidən emal etmək və itkinin qarşısını almaq.

V.11. Qaydaya salmaq:

F.11.1. Qanunvericilik, normativ sənədlər, tikinti qaydaları və işin xüsusiyyətinə əsasən iş ərazisini təmizləmək, materialları çeşidləmək, yenidən istifadə etmək və ya təkrar emal etmək;

F.11.2. Alət və avadanlıqları istehsalçının tövsiyələri və iş yerinin prosedurlarına uyğun olaraq təmizləmək, yoxlamaq, yığışdırmaq və saz vəziyyətdə saxlamaq;

F.11.3. Sənədləri iş yerinin tələblərinə uyğun olaraq tamamlamaq.

V.12. İstehsal prosesi barədə məlumat vermək:

F.12.1. Gündəlik işlər və işin gedişatı ilə əlaqədar mütəmadi nəticələr barədə məlumat vermək;

F.12.2. Müəyyən edilmiş standartlara əsasən keyfiyyəti təmin etmək.

A.3. SƏRİŞTƏLƏR HAQQINDA

Fərdin "Taxtapuşçu" peşə standartı üzrə vəzifə və fəaliyyətləri həyata keçirməsi üçün zəruri olan əsas sərişmələr "Taxtapuşçu" peşəsi üzrə müvafiq təlim standartında göstərilmişdir (formal, qeyri-formal və informal təlimlər vasitəsilə əldə olunan bilik, bacarıq, yanaşma və davranış).

A.4. QIYMƏTLƏNDİRMƏLƏR HAQQINDA

Bu peşədə fərdin fəaliyyətinin qiymətləndirilməsi prosesi "Taxtapuşçu" peşəsi üzrə müvafiq peşə standartının qiymətləndirilməsində öz əksini tapır. Fərdin sistemli qiymətləndirilmələr vasitəsilə qiymətləndirilməsi işəgötürənə müxtəlif məqsədlər (yəni işəgötürmə, karyerada irəli çəkmə, heyətin qiymətləndirilməsi, təlim ehtiyaclarının qiymətləndirilməsi) baxımından faydalı ola bilər.

B. PEŞƏ STANDARTI ÜZRƏ QIYMƏTLƏNDİRMƏ NÜMUNƏSİ

Taxtapuşçu

Qiymətləndirməyə dair qısa məlumat

Taxtapuşçu üçün qiymətləndirmə nümunəsi konstruksiyaları çiləkən (dranka), şifer, qır, alüminium, taxta, gil, tol və kirəmit kimi müvafiq materiallar ilə örtmək, konstruksiyaların hissələrini bərkitmək, germetləşdirmək, izolyasiya etmək və səsi təcrid etmək üçün damlar, yan örtüklər və divarlara maddələr çiləmək üçün tələb olunan bilik və bacarıqları müəyyən edərək qiymətləndirir.

Hazırkı peşə üçün **tövsiyə edilən qiymətləndirmə metodları** aşağıdakılardır: (i) fəaliyyətin qiymətləndirilməsi və (ii) yazılı testlər. Sözügedən peşə üçün qiymətləndirmə proqramının nümunəsi aşağıda verilmişdir.

Məşğulluq Təsnifatında (MT) peşənin kodu:	7121 (Taxtapuşçu)
MT-də ixtisas (bacarıq) səviyyəsi:	2
ISCO 08-də işin kodu:	7121 (Roofer)
ISCO 08-də ixtisas (bacarıq) səviyyəsi:	2
Test versiyası:	01
Hazırlanma tarixi:	Mart, 2012-ci il
Təsdiq edən qurum:	
Təsdiq tarixi:	

B.1. FƏALİYYƏT MEYARLARI

Bu meyarlar peşə standartındakı vəzifə və fəaliyyətlərlə birbaşa əlaqəlidir. Onlar ölçülə bilən formada müəyyən edilməlidir ki, qiymətləndirmə nümunələri hazırlayanlar üçün qiymətləndirmə maddələrinin formalaşdırılması baxımından faydalı olsun. Birinci (V.1) və sonuncu (V.12) vəzifələrə uyğun gələn fəaliyyət meyarları ilə bağlı nümunə aşağıda göstərilmişdir.

Fəaliyyət meyarı nümunəsi:

- V.1. Hazırlıq işləri:
- F.1.1. Damların, üzülüklerin təmiri və yeni örtüklərin quraşdırılması üçün tələb olunan materialları müəyyən etmək;
  - F.1.2. Tələbləri qiymətləndirmək və sifarişlər vermək;
  - F.1.3. Sifarişin təcridatını qiymətləndirmək üçün təchizatçıların nümayəndələri ilə danışıqlar aparmaq;
  - F.1.4. İş müddətində sənaye taxtapuş konstruksiyalarının elementlərinin seçimi və quraşdırılması ilə əlaqədar texniki təhlükəsizlik (əməyin mühafizəsi) tələbləri və ətraf mühitin mühafizəsi üzrə tələblərə riayət etmək;
  - F.1.5. İşə cəlb olunmuş digər şəxslər ilə əlaqədar, eləcə də qanunla müəyyən edilmiş və ya işləri tənzimləyən qurumun tələblərinə əsasən tapşırıqları və ardıcılığı planlaşdırmaq;
  - F.1.6. Xammalın keyfiyyətinin norma və texniki tələblərə uyğun olmasını təmin etmək üçün yoxlamaq;

- F.1.7. Sxemlər və texniki tələblərə əsasən ərazini hazırlamaq;
- F.1.8. Səthin ümumi möhkəmliyini yoxlamaq və hazırlamaq;
- F.1.9. Taxtapuş materialların istifadəsindən əvvəl su və qırıntıları təmizləmək.

...

V.12. İstehsal prosesi barədə məlumat vermək:

- F.12.1. Gündəlik işlər və işin gedişatı ilə əlaqədar mütəmadi nəticələr barədə məlumat vermək;
- F.12.2. Müəyyən edilmiş standartlara əsasən keyfiyyəti təmin etmək.

B.2. QIYMƏTLƏNDİRMƏ İLƏ BAĞLI RESURLAR

- a) Material və komponentlər: dəyişilən qont, sinklənmiş dam mismarları, asfalt büzücü maddə, su.
- b) Alət və avadanlıqlar: ərsin, çəkic, məişət bıçağı, kürəkçik.
- c) İstehlak malları: mühafizə eynəyi, məftil fırça, fırça.

B.3. QIYMƏTLƏNDİRMƏ METODLARI

Fərdin səriştəsini qiymətləndirmək məqsədilə aşağıdakı iki metoddan istifadə olunur: (i) fəaliyyətin qiymətləndirilməsi və (ii) yazılı test.

B.3.1. FƏALİYYƏTİN QIYMƏTLƏNDİRİLMƏSİ

İcra müddəti: 1 saat.
İşlərin sayı: 1.

İşlərin icrasını qiymətləndirmək üçün meyarlar işəgötürən tərəfindən müəyyən olunur.

Əhatə olunan sahələr:

- 20% Hazırlıq işlərini həyata keçirmək
- Damların, üzlüklərin təmiri və yeni örtüklərin quraşdırılması üçün tələb olunan materialları müəyyən etmək;
  - Tələbləri qiymətləndirmək və sifarişlər vermək;
  - Sifarişin təfərrüatını qiymətləndirmək üçün təchizatçıların nümayəndələri ilə danışıqlar aparmaq;
  - İş müddətində sənaye taxtapuş konstruksiyalarının elementlərinin seçimi və quraşdırılması ilə əlaqədar texniki təhlükəsizlik (əməyin mühafizəsi) tələbləri və ətraf mühitin mühafizəsi üzrə tələblərə riayət etmək;
  - İşə cəlb olunmuş digər şəxslər ilə əlaqədar, eləcə də qanunla müəyyən edilmiş və ya işləri tənzimləyən qurumun tələblərinə əsasən tapşırıqları və ardıcılığı planlaşdırmaq;
  - Xammalın keyfiyyətinin norma və texniki tələblərə uyğun olmasını təmin etmək üçün yoxlamaq;
  - Sxemlər və texniki tələblərə əsasən ərazini hazırlamaq;
  - Səthin ümumi möhkəmliyini yoxlamaq və hazırlamaq;

- 10% Taxtapuş materiallarının istifadəsindən əvvəl su və qırıntıları təmizləmək.
Materialları, vaxtı və işçi qüvvəsini qiymətləndirmək
İş planı üçün tələb olunan materialların növləri və miqdarlarını qiymətləndirmək;
İş planına dəstək olmaq üçün tələb olunan əsas əl alətləri və avadanlıqlarının növləri və istifadə müddətini müəyyən etmək;
İş planının hazırlanması və icrasına dəstək olmaq üçün işçi qüvvəsinə olan tələbatı müəyyən etmək;
İşi yerinə yetirmək üçün vaxt üzrə tələbləri qiymətləndirmək.
- 10% Əl alətlərini seçmək və istifadə etmək
Əl alətlərini işin tələblərinə uyğun olaraq seçmək və istifadə etmək;
Alətlərin istismara yararlı və təhlükəsiz olmasını yoxlamaq və hər hansı nasazlığı təmir etməklə aradan qaldırmaq;
Əl alətindən istifadə etmək üçün onu saz vəziyyətdə saxlamaq;
Bilavasitə istifadə edilməyən əl alətlərini təhlükəsiz şəkildə yerinə qoymaq.
- 60% Taxtapuş işlərini yerinə yetirmək
Taxtapuş materiallarını damların kənarlarına qədər düzmək;
Düzülüş məsafəsini müəyyən etmək, eləcə də mala çəkici ilə təbəşirli ölçü iplərindən istifadə etmək və ya qontlar (ensiz, nazik taxtalar) vasitəsi ilə xətlər çəkməklə taxtapuş materiallarının laylarını ardıcıl şəkildə üst-üstə düzmək;
Taxtapuş list, qontlar və ya önlüklərin reykalərini divarlar, havalandırma deşikləri və ya dam səthlərinin kəşiməsi nəticəsində yaranan bucaqlara uyğunlaşdırmaq üçün kəsmək;
Düz damlarda tərləmə əleyhinə izolyasiya laylarını qurmaq;
Müvafiq normalar, planlar və texniki tələblərə uyğun olaraq yağış sularının axarı üçün tələb olunan boru və navalçaları qurmaq;
Sifarişçi və istehsalçının texniki tələblərinə əsasən layları quraşdırmadan əvvəl işarələmək və yonmaq, eləcə də kənarları kəsmək və emal etmək;
Müvafiq normalar və istehsalçının texniki tələblərinə uyğun olaraq layları bərkitmək;
Damin özülünə isti qır və ya qatranı tökmək və ya lif süpürgə ilə yaymaq;
Dırmıq və cod saçaqlı süpürgədən istifadə etməklə dənəvər qum dənəcikləri üst laya tökmək;
Ölçüyə uyğun olaraq taxtapuş listlərini kəsmək, mismarlamaq və ya taxtapuş materialları ilə əlaqələndirici lay formalaşdırmaq üçün kəşimən formada listi dama pərçimləmək;
Kerner və çəkicdən istifadə etməklə şifer, kirəmit və ya taxta qontlarda deşik açmaq;
Səpici, hava kompressoru və qızdırıcı cihazlardan istifadə etməklə konstruksiyaların hissələrini bərkitmək, hermetikləşdirmək, izolyasiya etmək və səsi təcrid etmək üçün damlar, yan örtülər və divarlara maddələr püskürtmək.

İş nümunəsi 1: Dama qontlar düzmək.

Maksimum müddət: 1 saat

İştirakçının görəcəyi işlər: İştirakçı damın 2 kvadrat metr hissəsinə asfalt qontlar düzməlidir. O, qontların mümkün qədər düz qurulmasını təmin etməklə onları sıra ilə düzməlidir. Fəaliyyətin əvvəlində iştirakçı qontların zəruri sayını müəyyən etməli, damı hazırlamalı, eləcə də lazım olan alətlər və materialları seçməlidir.

B.3.2. YAZILI QIYMƏTLƏNDİRMƏ

İcra müddəti: 21 dəqiqə.

Sualların sayı: 21.

Yazılı qiymətləndirməni keçmək üçün tələb olunan düzgün cavabların sayı işəgötürən tərəfindən müəyyən olunur.

Təvsiyə olunan nisbət: 70%.

Əhatə olunan vəzifələr:

- 30% Hazırlıq işlərini həyata keçirmək:
- Damların, üzlüklərin təmiri və yeni örtüklərin quraşdırılması üçün tələb olunan materialları müəyyən etmək;
  - Tələbləri qiymətləndirmək və sifarişlər vermək;
  - Sifarişin təfərrüatını qiymətləndirmək üçün təchizatçıların nümayəndələri ilə danışıqlar aparmaq;
  - İş müddətində sənaye taxtapuş konstruksiyalarının elementlərinin seçimi və quraşdırılması ilə əlaqədar texniki təhlükəsizlik (əməyin mühafizəsi) tələbləri və ətraf mühitin mühafizəsi üzrə tələblərə riayət etmək;
  - İşə cəlb olunmuş digər şəxslər ilə əlaqədar, eləcə də qanunla müəyyən edilmiş və ya işləri tənzimləyən qurumun tələblərinə əsasən tapşırıqları və ardıcılığı planlaşdırmaq;
  - Xammalın keyfiyyətinin norma və texniki tələblərə uyğun olmasını təmin etmək üçün yoxlamaq;
  - Sxemlər və texniki tələblərə əsasən ərazini hazırlamaq;
  - Səthin ümumi möhkəmliyini yoxlamaq və hazırlamaq;
  - Taxtapuş materialların istifadəsindən əvvəl su və qırıntıları təmizləmək.
- 25% Quraşdırma ilə əlaqədar tələbləri müəyyən etmək:
- Plan və texniki tələblərə əsasən sənaye taxtapuş konstruksiyalarının elementlərinin, eləcə də onların yaxınlığındakı materialların digər müvafiq məlumatlara uyğun olmasını müəyyən etmək;
  - Təklif olunan hermetik materialları, bərkidiciləri, eləcə də taxtapuş və üzlük materiallarını seçmək, onların planlar, texniki tələblər və müvafiq normalara uyğun olmasını yoxlamaq;
  - Material və avadanlıqların yarlıq, sifariş blankına, münasib şəraitə uyğun olmasını yoxlamaq və qüsurlar barədə məlumat vermək;
  - Quraşdırmaya təsir edə biləcək maneələrə görə yeri yoxlamaq.
- 25% İstifadə ediləcək materialları hazırlamaq:
- Seçilmiş materialları ölçmək və nişanlamaq;
  - Müvafiq əl və mexaniki alətlərdən istifadə etməklə texniki təhlükəsizlik və idarəetmə üzrə aidiyyəti tələblərə uyğun olaraq materialları kəsmək və düzmək;
  - Sənaye məhsullarını texniki tələblərə uyğun olaraq yoxlamaq və iş yerində qeydiyyatı başa çatdırmaq.
- 10% Əl alətlərini seçmək və istifadə etmək:
- Əl alətlərini işin tələblərinə uyğun olaraq seçmək və istifadə etmək;
  - Alətlərin istismara yararlı və təhlükəsiz olmasını yoxlamaq və hər hansı nasazlığı təmir etməklə aradan qaldırmaq;
  - Əl alətindən istifadə etmək üçün onu saz vəziyyətdə saxlamaq;
  - Bilavasitə istifadə edilməyən əl alətlərini təhlükəsiz şəkildə yerinə qoymaq.

Sual nümunələri:

1. Niyə metal dam örtüklərindən daha geniş istifadə olunur?
A. Onlar uzun müddətli olur.
B. Onlar ucuzdur.
C. Onları təmir etmək asandır.
2. Metal dam örtükləri üçün daha geniş istifadə edilən materiallar hansılardır?
A. alüminium və polad
B. mis və alüminium
C. mis və sink
3. Metal dam örtükləri yayda soyutma ilə əlaqədar xərclərinizin azalmasında sizə necə kömək edə bilər?
A. daha çox istini kənarlaşdırır
B. oda davamlıdır
C. günəş işığını əks etdirir
4. Mis və ya alüminium dam örtükləri hansı müddətə qədər yaxşı vəziyyətdə qalır?
A. 20 il
B. 50 il
C. 75 il
5. Polad damlarda paslanmanın qarşısını almaq üçün hansı növ örtükdən istifadə olunur?
A. sink
B. boya
C. hər ikisi
6. Polad ilə müqayisədə niyə paslanmayan polad daha yaxşı seçim hesab edilə bilər?
A. çox baha deyil
B. paslanmır
C. daha təbii görünür
7. Alüminium dam örtüklərindən daha geniş istifadə olunması niyə narahatlıq doğurur?
A. Tükənəcək.
B. Bütün evlər eyni görünəcək.
C. Tələbat qiymətlərinin qalxmasına gətirib çıxaracaq.
8. Elementlərin təsiri nəticəsində mis hansı rəngə çevrilir?
A. göy
B. gümüş
C. yaşıl
9. Niyə aşqarlar dam örtüyü üçün yaxşı seçim hesab olunur?
A. Onlar asanlıqla qatlana bilər.
B. Onlar ucuzdur.
C. Onlar yüngül olur.
10. Damda alt səthdən nə üçün istifadə olunur?
A. damı möhkəm saxlamaq üçün
B. havanın keçməsinin qarşısını almaq üçün
C. heyvanların dama çıxmasının qarşısını almaq üçün
11. Damlarda olan bəzi alt səthlər quraşdırıcıları necə mühafizə edir?

- A.Daxildə gündən qoruyur.
B.Səthlərin sürüşkən olmamasını təmin edir.
C.Daxili sərin saxlayır.
12. Müasir alt səthlər zədələnməmiş halda hansı müddətə qədər kənar təsirə məruz qala bilər?
A.üç ay
B.altı ay
C.1 il
13. Damda baca varsa onun minimum hündürlüyü nə qədər olmalıdır?
A.damın alçaq nöqtəsi ilə bir səviyyədə
B.damın orta nöqtəsi ilə bir səviyyədə
C.damın yüksək nöqtəsi ilə bir səviyyədə
14. Rulon dam örtüklərində daha geniş yayılmış qüsurlar hansıdır?
A.çatlaması
B.qovuşqların əmələ gəlməsi
C.əyilməsi
D.dənəvər materialların itkiyə uğraması
15. Adi asfalt qontlarının neçə spon civi olur?
A.4
B.8
C.3
D.1
16. Rulon örtük materiallarının quraşdırılması zamanı üfüqi və şaquli burumlar müvafiq olaraq hansı ölçüdə olmalıdır?
A.10 sm və 30.5 sm
B.15 sm və 15 sm
C.5 sm və 15 sm
D.7.5 sm və 30.5 sm
17. Məli damlarda bacanın minimum hündürlüyü və məsafəsi ilə əlaqədar tələblər necə olmalıdır?
A.3 metr dairəsində olan hər hansı hissədən 60 sm hündür
B.damın yüksək nöqtəsindən 60 sm hündür
C.180 sm fut dairəsində olan hər hansı hissədən 120 sm hündür
D.daha yaxşı görünən
18. 20 sm hündürlüyü olan iki dayaqlı damın neçə enişi olmalıdır?
A.4
B.2
C.8
D.6
19. Aşağıdakı vasitələrdən hansı dama çıxmaq üçün təhlükəsiz hesab olunur?
A.dama çıxış lyukları
B.nərdivanlar
C.dolama pilləkən
D.bərkidilmiş və ya səyyar dolama taxtabəndlər
E.yuxarıda qeyd edilənlərin hamısı
20. Kauçuk dam örtükləri nədən hazırlanır?
A.təkrar istifadə olunan şinlər
B.lateks

C.əridilmiş kauçuk lentlər

21. Kauçuk dam örtüklərini quraşdırmazdan əvvəl nə etmək lazımdır?
A.Kauçuk dam örtükləri üçün elektrik cərəyanının düzgün verilməsinə əmin olmaq.
B.Dam örtüklərinin çıxarılmasına əmin olmaq.
C.Dama gün işığının düşməsinə təmin etmək.

B.4. NƏTİCƏLƏRİN QEYDƏ ALINMASI

Hər bir iştirakçı üçün fərdi hesabatlar hazırlanmalı və fəaliyyətin qiymətləndirilməsi, eləcə də yazılı qiymətləndirmə üzrə toplanan balların hesabatı onlara təqdim edilməlidir. Qiymətləndirmə bir nəfər üçün bir dəfədən artıq istifadə edildiyi təqdirdə hesabatda qiymətləndirmədən əvvəlki və sonrakı ballar arasındakı faiz dəyişikliyi də əks olunmalıdır.

“Peşə standartları üzrə qiymətləndirmənin hazırlanması prosedurları” adlı sənəddə qiymətləndirmə üzrə geniş nəzəri və praktiki məlumatlar verilmişdir.

C. MÜƏSSISƏLƏR ÜÇÜN NÜMUNƏVİ TƏLİM STANDARTI

Taxtapuşçu

Təlim standartına dair qısa məlumat

Hazırkı təlim standartı müəssisələr, təlim mərkəzləri və institutları, təlim iştirakçıları üçün hazırlanmışdır və taxtapuşçular üçün tələb olunan səriştələri əks etdirir. İşlə bağlı səriştənin nümayiş etdirilməsi üçün tələb olunan bilik və bacarıqların əldə edilməsinə xidmət edən təlim proqramları, kurikulumlar və təlim materiallarının hazırlanmasında bu standartdan təlimat kimi istifadə etmək olar. Bu standart əsasında hazırlanmış təlim digər peşələr üzrə səriştələrə malik olan, mövcud səriştələrini inkişaf etdirmək, mövcud iş yerində digər vəzifələri icra edə bilmək, yaxud digər müəssisədə və ya digər peşə üzrə iş tapmaq üçün yeni ümumi səriştələr əldə etmək istəyən şəxslər üçün də uyğun ola bilər.

Məşğulluq Təsnifatında (MT) (bu təlimin müvafiq olduğu) peşənin kodu:	7121 (Taxtapuşçu)
MT-də ixtisas (bacarıq) səviyyəsi:	2
ISCO 08-də işin kodu:	7121 (Roofer)
ISCO 08-də ixtisas (bacarıq) səviyyəsi:	2
Milli İxtisas Çərçivəsi ilə əlaqə:	
ISCED-də kodu:	
Hazırlanma tarixi:	Mart, 2012-ci il
Təsdiq edən qurum:	
Təsdiq tarixi:	
Təklif olunan yenilənmə tarixi:	Mart, 2017-ci il

C.1. SƏRİŞTƏLƏRİN QISA TƏSVİRİ

Bilik:	<ul style="list-style-type: none"> Fərqli dam növləri ilə əlaqədar müxtəlif taxtapuş materialları və müvafiq standart texniki şərtlər Dam örtüklərinin təmiri və quraşdırılması ilə əlaqədar istifadə olunan əl alətləri, avadanlıqlar, materiallar və üsullar barədə zəruri məlumat Quraşdırma zamanı sızmanın qarşısını almaq üçün kapilyar təsir, termik genişlənmə və istehsal texnologiyaları Kəsilmiş listlərin korroziyaya uğramasının qarşısının almaq üçün vasitələr Taxtapuş komponentlərinin quraşdırılması ilə əlaqədar bərkidici vasitələr, tıxaclar və hermetik materialların növləri və onlardan istifadə Taxtapuş komponentlərinin quraşdırılması ilə əlaqədar müvafiq qanun və qurumun tələbləri Taxtapuş materiallardan istifadənin səmərəsini artırmaq üçün istehsal prosesləri, keyfiyyətə nəzarət, xərclər və digər texniki üsullar Meteoroloji şəraitin xammala təsiri Damlara çıxmaq üçün ayaqaltı və nərdivanları qura bilmək Ümumi riyazi biliklər
---------------	--

	<ul style="list-style-type: none"> • Taxtabənd, nərdivan və qaldırıcı kranlar ilə işləyənlər üçün əməyin mühafizəsi üzrə prosedurlar
Bacarıq:	<ul style="list-style-type: none"> • Ölçü və hesablamaları aparmaq üçün riyazi bilikləri iş prosesində tətbiq etmək • Təşkilatı bacarıqlar, o cümlədən işi planlaşdırmaq və başlamaq • İş ilə əlaqədar zəruri əl alətləri və avadanlıqların növünü müəyyən etmək və onlardan istifadə etmək • Mümkün fəaliyyətlərin daha münasibini seçmək üçün nisbi xərc və mənfəətləri nəzərə almaq • Taxtapuş materialları, o cümlədən şifer, kirəmit, şüşə-pambıq materialları, taxta və ya beton qarışığının keyfiyyətini yoxlamaq və qiymətləndirmək • Taxtapuş avadanlıqlarının quraşdırılması • Materialları müvafiq ölçü və formaya uyğun ölçmək və kəsmək • Mühafizə qurğuları, o cümlədən taxtabənd, nərdivan və qaldırıcı avadanlıqları idarə etmək • Mürəkkəb problemləri, dam örtüklərindəki xəta və qüsurların səbəbini müəyyən etmək üçün müşahidələr aparmaq • Öz fəaliyyətlərini planlaşdırmaq və onlara nəzarət etmək • Ünsiyyət qurmaq bacarığı • Fəaliyyət və statistik göstəricilər barədə sadə və aydın məlumat vermək • Şifahi və yazılı təlimatları başa düşmək və riayət etmək
Yanaşma:	<ul style="list-style-type: none"> • Dəqiq qrafiklərə əsasən səmərəli və təzyiqlik altında işləmək • İşdə intizamlı olmaq • İş tapşırıqlarını yekunlaşdıran zaman təfərrüatlar barədə diqqətli olmaq • Etibarlı, cavabdeh və etimad göstərilə bilən şəxs olmaq • İşdə digərlərinə xoş rəftar göstərmək, habelə xoş və həssas yanaşma nümayiş etdirmək • İşə aid tənqidləri qəbul etmək, eləcə də gərgin vəziyyətlərdə sakit və səmərəli davranmağı tələb edir • Səbrli olmaq, emosiya və əsəblərinə hakim olmaq, hətta çox çətin vəziyyətlərdə kobud rəftardan çəkinmək • Məsuliyyət və çağırışları üzərinə götürməyə hazır olmaq • İş saatlarında çeviklik • Müştəri yönümlü olmaq
Əlavə / ümumi səriştələr:	<ul style="list-style-type: none"> • Azərbaycan dilindən əlavə başqa dillərdə göstərişləri başa düşmək • Taxtapuş materiallarına dair yeniliklər barədə məlumatlı olmaq • Gələcəkdə özünü-məşğulluq üçün münasibət və davranışda təşəbbüskarlıq

---

C.2. TƏLİM SXEMİ

Müvafiq təlim kursunu uğurla başa vuran “Taxtapuşçu” aşağıdakıları bacaracaqdır / biləcəkdir:

Bölmə 1: İş planlaşdırmaq və başlamaq

Öyrənmə nəticələri:

Nəticə 1 Damların, üzülüklerin təmiri və yeni örtüklərin quraşdırılması üçün tələb olunan

	materialları sadalamaq
Nəticə 2	İş planı üçün tələb olunan materialların növləri və miqdarlarını müəyyən etmək
Nəticə 3	İşi yerinə yetirmək üçün lazım olan vaxtı müəyyən etmək
Nəticə 4	Kompleks avtomatlaşdırılmış texnologiya əsasında sement-qum qatışıqından hazırlanmış kirəmitləri müəyyən etmək
Nəticə 5	Binanın və damın növündən, həmçinin memarlıq üslubundan asılı olaraq kirəmitləri seçmək
Nəticə 6	Müxtəlif şəkilli dam örtüyü üçün profilli kirəmitləri seçmək
Nəticə 7	Dam örtüyünün səthinin sahəsindən asılı olaraq susuzlaşdırma detallarının ölçülərini seçmək
Nəticə 8	Elektrik burğu maşını, diametri 4.2 mm olan pərçim üçün deşiyin açılması üçün işə hazırlanmasını göstərmək

Bölmə 2: İş ilə əlaqədar zəruri əl alətləri və avadanlıqlardan istifadə etmək

Öyrənmə nəticələri:

Nəticə 1	Müvafiq məlumat mənbələrindən istifadə etməklə əl alətləri və mexaniki alətlərin növlərini, onların vəzifələrini izah etmək
Nəticə 2	Alətlərin istismara yararlı və təhlükəsiz olmasını yoxlamaq

Bölmə 3: Taxtapuş avadanlıqlarını quraşdırmaq

Öyrənmə nəticələri:

Nəticə 1	Səthin ümumi möhkəmliyinin yoxlanmasını nümayiş etdirmək
Nəticə 2	Düz damlarda tərləmə əleyhinə izolyasiya laylarının qurulmasını nümayiş etdirmək
Nəticə 3	Müvafiq normalar, planlar və texniki tələblərə uyğun olaraq yağış sularının axarı üçün tələb olunan boru və navalçaların qurulmasını nümayiş etdirmək
Nəticə 4	Müvafiq normalar və istehsalçının texniki tələblərinə uyğun olaraq layların bərkidilməsini nümayiş etdirmək
Nəticə 5	Kerner və çəkicdən istifadə etməklə şifer, kirəmit və ya taxta qontlarda deşik açılmasını nümayiş etdirmək
Nəticə 6	Səpici, hava kompressoru və qızdırıcı cihazlardan istifadə etməklə aşağıdakıları nümayiş etdirmək <ul style="list-style-type: none"> • Hissələri bərkitmək • Hermetikləşdirmək • İzolyasiya etmək
Nəticə 7	və səsi təcrid etmək üçün damlar, yan örtülər və divarlara maddələr püskürtmək Aşağıdakı materiallardan istifadə etməklə birqatlı taxtapuş sistemlərinin qurulması, təmir edilməsi və dəyişilməsini nümayiş etdirmək <ul style="list-style-type: none"> • Hermetik panel materialları • Plastik • Rezin və digər yumşaq tərkibli materiallar
Nəticə 8	Çat və qovuqların təmir edilməsini nümayiş etdirmək
Nəticə 9	Çatların hidrotəcridedici ilə örtülməsini nümayiş etdirmək
Nəticə 10	Yerindən çıxmış kirəmitlərin və zədələnmiş önlüklərin düzəldilməsini nümayiş etdirmək
Nəticə 11	Qaynar bitum mastikasının düzgün daşınma qaydasını izah etmək

Nəticə 12	Sadə dammaz örtüklərin sökülməsi üsullarını sadalamaq
Nəticə 13	Yığılan metrin köməyi ilə ± 5 mm dəqiqliklə, pipik qabırğasının bərkitmə element zolağının əyilmə yerinin düzgün ölçülməsini nümayiş etdirmək
Nəticə 14	Elementlərin çatqıya yerləşdirilməsi və $3*40$ mm mismarın köməyi ilə bərkidilməsini göstərmək
Nəticə 15	Çəkil və şifer mismarının köməyi ilə pipikli detalların tir və qabırğaya bərkidilməsini nümayiş etdirmək
Nəticə 16	Pipik elementlərinin mişarla kəsməklə 100 ± 10 mm yerdəyişmə ilə qoyulmasını nümayiş etdirmək
Nəticə 17	Çəkilin köməkliyi ilə $3*30$ mm olan alüminium mismarla, $30\pm 0,25$ addımla, pipiyin birinci qabırğaya bərkidilməsini göstərmək
Nəticə 18	Sol yan divar kirəmitinin qabırğaya yerləşdirilməsi və vintaçanın köməyi ilə vintlə bərkidilməsini göstərmək
Nəticə 19	Köməkçi reykanın çatqıya 70 mm-lik mismar ilə 60 sm ± 5 sm aralıqla bərkidilməsini nümayiş etdirmək
Nəticə 20	Dam örtüyünün altında rütubətin əmələgəlmə səbəbini izah etmək
Nəticə 21	Metal kirəmit örtüyün əks tərəfində buxarın suya çevrilməsinin azaldılması üçün lazım olan tədbirləri izah etmək
Nəticə 22	Metal kirəmitlərdə rütubətin əmələ gəlməsinin mümkünlüyünün nəzərə almaqla altlıq plyonkanın quraşdırma üsullarını seçmək
Nəticə 23	Paz vasitəsi ilə suaşırın borunun xamıtı dartmaqla bərkidilməsini nümayiş etdirmək
Nəticə 24	Suaxıdan borunu evin divarına xamıtın köməyi ilə, xamıtları isə dübel və ya şurupların köməyi ilə bərkidilməsini göstərmək
Nəticə 25	Pəncərə çərçivəsinin təsbit edilməsi və açılması mexanizmini izah etmək
Nəticə 26	Sadə formalı rulon materialları ilə damın örtülmə üsullarını izah etmək
Nəticə 27	Hazır olan dammazın üzərinin qaynar suvaqla, qum və ya xırda çınqıl tökməklə örtülməsini nümayiş etdirmək
Nəticə 28	Metal kirəmitdən olan dam örtükləri variantlarının quraşdırılmasını nümayiş etdirmək
Nəticə 29	Damın pipiyinin ətrafında navalçanın və havalandırma sisteminin quraşdırılmasını nümayiş etdirmək
Nəticə 30	Dam örtüyünü yağışdan və qardan mühafizə edən köməkçi profil elementlərini seçmək

Bölmə 4: Materialları müvafiq ölçü və formaya uyğun ölçmək və kəsmək

Öyrənmə nəticələri:

Nəticə 1	Xammalın keyfiyyətinin norma və texniki tələblərə uyğun olmasını təmin etmək üçün yoxlanmasını nümayiş etdirmək
Nəticə 2	Təklif olunan hermetik materialları, bərkidiciləri, eləcə də taxtapuş və üzlük materiallarını seçmək
Nəticə 3	Materialların planlar, texniki tələblər və müvafiq normalara uyğun olmasının yoxlanmasını nümayiş etdirmək
Nəticə 4	Materialların ölçülməsi və nişanlanmasını nümayiş etdirmək
Nəticə 5	Müvafiq əl və mexaniki alətlərdən istifadə etməklə texniki təhlükəsizlik və idarəetmə üzrə aidiyyəti tələblərə uyğun olaraq materialların kəsilməsi və düzülməsini nümayiş etdirmək
Nəticə 6	Taxtapuş list, qontlar və ya önlüklərin reykalərini divarlar, havalandırma deşikləri və ya dam səthlərinin kəsişməsi nəticəsində yaranan bucaqlara uyğun

	kəsilməsini nümayiş etdirmək
Nəticə 7	Yığılan metrin və ruletkanın köməyi ilə damın köbərlərinin dalğavarı asbest-sement vərəqlərin düzülməsi üçün qəfəsəlməsinin düzgünlüyünün yoxlanmasını izah etmək
Nəticə 8	Diametri $5,5 \pm 0,5$ mm olan burğu bərkidilmiş drelin köməyi ilə dalğavarı asbest-sement dammaz vərəqlərində deşiyin açılmasını nümayiş etdirmək
Nəticə 9	Metal kirəmit vərəqlərin elektrik qayçı vasitəsi ilə kəsilməsini göstərmək
Nəticə 10	Ruletkanın və qrifelin köməyi ilə çatqılarda qabırğaların qurulma yerlərinin 350 mm ± 10 mm aralıqda işarə edilməsini nümayiş etdirmək
Nəticə 11	Qabırğalarda ruletkanın və müvəqqəti qabırğanın köməyi ilə 90° küncün işarə edilməsini göstərmək
Nəticə 12	Altıq plyonkanın çatqıya yayılması və mismanın və ya pərçimin köməyi ilə 50 sm ± 10 sm ara məsafəsi ilə bərkidilməsini nümayiş etdirmək

Bölmə 5: Mühafizə qurğuları, o cümlədən taxtabənd, nərdivan və qadırıcı avadanlıqları idarə etmək

Öyrənmə nəticələri:

Nəticə 1	Damın kənar karnizindən damın pipiyinə sərbəst qalxmaq üçün dam örtüyünün konstruksiyalarının quraşdırılmasını nümayiş etdirmək
Nəticə 2	Damlara təhlükəsiz çıxmaq üçün taxtabəndlərin qurulmasını nümayiş etdirmək

Bölmə 6: Dam örtüklərini və dammaz materiallarını fərqləndirmək

Öyrənmə nəticələri:

Nəticə 1	Memarlıq üslubundan və onun plandakı konfigurasiyasından asılı olaraq, dam örtüklərinin formalarının fərqləndirilməsini izah etmək
Nəticə 2	Əsas dam örtüyü növlərini sadalamaq
Nəticə 3	Evin layihəsinə uyğun dam örtüyünü seçmək
Nəticə 4	Rulon dammaz materiallarının növlərini və onların emal edilmə üsullarını sadalamaq
Nəticə 5	Aşqarların qurudulması, xəlbirlənməsi və qızdırılma metodlarını izah etmək
Nəticə 6	Suvaqlama dammaz materiallarının əsas xüsusiyyətlərini izah etmək
Nəticə 7	Dam örtüyünün və divarın rəngindən asılı olaraq, susuzlaşdırma elementinin rəngini və formasını seçmək
Nəticə 8	Dam örtüyünün düzəldilməsi üçün asbest-betonun hissələrini seçmək

Bölmə 7: Keyfiyyət tələblərinə, təlimatlara və təhlükəsizlik qaydalarına riayət etmək;

Öyrənmə nəticələri:

Nəticə 1	İş müddətində sənaye taxtapuş konstruksiyalarının elementlərinin seçimi və quraşdırılması ilə əlaqədar texniki təhlükəsizlik (əməyin mühafizəsi) tələblərini və ətraf mühitin mühafizəsi üzrə tələbləri izah etmək
Nəticə 2	Dam işlərinin yerinə yetirilməsi zamanı təhlükəsizlik tələblərinin yerinə yetirilməsinin nə üçün önəmli olduğunu izah etmək
Nəticə 3	Materialların və damların örtülməsinin keyfiyyət tələblərini izah etmək

Bölmə 8: Müştərilər və həmkarlar ilə effektiv ünsiyyət yaratmaq

Öyrənmə nəticələri:

Nəticə 1	Müştərilər və həmkarlar ilə effektiv ünsiyyətin saxlanılmasının əhəmiyyətini təsvir etmək
----------	---

Yuxarıdakı sahələr üzrə təlim keçmiş şəxs aşağıdakı vəzifə və fəaliyyətləri yerinə yetirə bilər:

Əsas vəzifələrin (V) və vəzifələr daxilində fəaliyyətlərin (F) siyahısı ¹

- V.1. Hazırlıq işlərini həyata keçirmək:
- F.1.1. Damların, üzlüklərin təmiri və yeni örtüklərin quraşdırılması üçün tələb olunan materialları müəyyən etmək;
  - F.1.2. Tələbləri qiymətləndirmək və sifarişlər vermək;
  - F.1.3. Sifarişin təcrrüatını qiymətləndirmək üçün təchizatçıların nümayəndələri ilə danışıqlar aparmaq;
  - F.1.4. İş müddətində sənaye taxtapuş konstruksiyalarının elementlərinin seçimi və quraşdırılması ilə əlaqədar texniki təhlükəsizlik (əməyin mühafizəsi) tələbləri və ətraf mühitin mühafizəsi üzrə tələblərə riayət etmək;
  - F.1.5. İşə cəlb olunmuş digər şəxslər ilə əlaqədar, eləcə də qanunla müəyyən edilmiş və ya işləri tənzimləyən qurumun tələblərinə əsasən tapşırıqları və ardıcılığı planlaşdırmaq;
  - F.1.6. Xammalın keyfiyyətinin norma və texniki tələblərə uyğun olmasını təmin etmək üçün yoxlamaq;
  - F.1.7. Sxemlər və texniki tələblərə əsasən ərazini hazırlamaq;
  - F.1.8. Səthin ümumi möhkəmliyini yoxlamaq və hazırlamaq;
  - F.1.9. Taxtapuş materialların istifadəsindən əvvəl su və qırıntıları təmizləmək.
- V.2. Materialları, vaxtı və işçi qüvvəsini qiymətləndirmək:
- F.2.1. İş planı üçün tələb olunan materialların növləri və miqdarlarını qiymətləndirmək;
  - F.2.2. İş planına dəstək olmaq üçün tələb olunan əsas əl alətləri və avadanlıqlarının növləri və istifadə müddətini müəyyən etmək;
  - F.2.3. İş planının hazırlanması və icrasına dəstək olmaq üçün işçi qüvvəsinə olan tələbatı müəyyən etmək;
  - F.2.4. İş yerinə yetirmək üçün vaxt üzrə tələbləri qiymətləndirmək.
- V.3. Təchizatı planlaşdırmaq:
- F.3.1. İnşaat mühəndisindən taxtapuş çərçivələrin konstruksiyalarına aid yük məhdyyətləri müəyyən edilmiş yerlər barədə məlumat əldə etmək;
  - F.3.2. İşin tələbləri və iş ərazisinin vəziyyətinə uyğun olaraq iş həcmi müəyyən etmək;
  - F.3.3. İşə cəlb olunmuş digər şəxslərin gəlişi ilə əlaqədar təchizatları planlaşdırmaq və ardıcılığı müəyyən etmək.
- V.4. Quraşdırma ilə əlaqədar tələbləri müəyyən etmək:
- F.4.1. Plan və texniki tələblərə əsasən sənaye taxtapuş konstruksiyalarının elementlərinin, eləcə də onların yaxınlığındakı materialların digər müvafiq məlumatlara uyğun olmasını müəyyən etmək;
  - F.4.2. Təklif olunan hermetik materialları, bərkidiciləri, eləcə də taxtapuş və üzlük materiallarını seçmək, onların planlar, texniki tələblər və müvafiq normalara uyğun olmasını yoxlamaq;
  - F.4.3. Material və avadanlıqların yarlıq, sifariş blankına, münasib şəraitə uyğun olmasını yoxlamaq və qüsurlar barədə məlumat vermək;
  - F.4.4. Quraşdırmaya təsir edə biləcək maneələrə görə yeri yoxlamaq.

---

¹ Müvafiq sahə üçün olan peşə standartındakı ilə eynidir.

- V.5. İstifadə ediləcək materialları hazırlamaq:
- F.5.1. Seçilmiş materialları ölçmək və nişanlamaq;
  - F.5.2. Müvafiq əl və mexaniki alətlərdən istifadə etməklə texniki təhlükəsizlik və idarəetmə üzrə aidiyyəti tələblərə uyğun olaraq materialları kəsmək və düzmək;
  - F.5.3. Sənaye məhsullarını texniki tələblərə uyğun olaraq yoxlamaq və iş yerində qeydiyyatı başa çatdırmaq.
- V.6. Əl və mexaniki alətləri müəyyən etmək:
- F.6.1. Müvafiq məlumat mənbələrindən istifadə etməklə əl və mexaniki alətlərin növlərini və onların vəzifələrini müəyyən etmək;
  - F.6.2. Elektrik təchizatı mənbələrini müəyyən etmək.
- V.7. Əl alətlərini seçmək və istifadə etmək:
- F.7.1. Əl alətlərini işin tələblərinə uyğun olaraq seçmək və istifadə etmək;
  - F.7.2. Alətlərin istismara yararlı və təhlükəsiz olmasını yoxlamaq və hər hansı nasazlığı təmir etməklə aradan qaldırmaq;
  - F.7.3. Əl alətindən istifadə etmək üçün onu saz vəziyyətdə saxlamaq;
  - F.7.4. Bilavasitə istifadə edilməyən əl alətlərini təhlükəsiz şəkildə yerinə qoymaq.
- V.8. Mexaniki alətləri seçmək və istifadə etmək:
- F.8.1. Müvafiq fərdi mühafizə vasitələrini seçmək, düzgün qurmaq və istifadə etmək;
  - F.8.2. Qəbul edilmiş iş üsuluna əsasən işin tələblərinə uyğun gələn mexaniki alətləri seçmək;
  - F.8.3. Mexaniki alətləri əməyin mühafizəsi üzrə tələblərə uyğun olaraq istifadəyə yararlı və təhlükəsiz olmasını vizual yoxlamaq və hər hansı nasazlıq aşkar edildikdə təmirə göndərmək;
  - F.8.4. Müvafiq halda elektrik əl alətindən istifadə etmək üçün materialı yerləşdirmək;
  - F.8.5. İstismar prosesində mexaniki alətlərdən təhlükəsiz və səmərəli istifadə etmək;
  - F.8.6. İstifadə edilmədiyi halda mexaniki alətləri təhlükəsiz şəkildə yerinə qoymaq.
- V.9. Taxtapuş işlərini yerinə yetirmək:
- F.9.1. Taxtapuş materiallarını damların kənarlarına qədər düzmək;
  - F.9.2. Düzülüş məsafəsini müəyyən etmək, eləcə də mala çəkici ilə təbaşirli ölçü iplərindən istifadə etmək və ya qontlar (ensiz, nazik taxtalar) vasitəsi ilə xətlər çəkməklə taxtapuş materiallarının laylarını ardıcıl şəkildə üst-üstə düzmək;
  - F.9.3. Taxtapuş list, qontlar və ya önlüklərin reykalərini divarlar, havalandırma deşikləri və ya dam səthlərinin kəşməsi nəticəsində yaranan bucaqlara uyğunlaşdırmaq üçün kəsmək;
  - F.9.4. Düz damlarda tərləmə əleyhinə izolyasiya laylarını qurmaq;
  - F.9.5. Müvafiq normalar, planlar və texniki tələblərə uyğun olaraq yağış sularının axarı üçün tələb olunan boru və navalçaları qurmaq;
  - F.9.6. Sifarişçi və istehsalçının texniki tələblərinə əsasən layları quraşdırmadan əvvəl işarələmək və yonmaq, eləcə də kənarları kəsmək və emal etmək;
  - F.9.7. Müvafiq normalar və istehsalçının texniki tələblərinə uyğun olaraq layları bərkitmək;
  - F.9.8. Damın özülünə isti qır və ya qatranı tökmək və ya lif süpürgə ilə yaymaq;
  - F.9.9. Dırımq və cod saçaqlı süpürgədən istifadə etməklə dənəvər qum dənəcikləri üst laya tökmək;
  - F.9.10. Ölçüyə uyğun olaraq taxtapuş listlərini kəsmək, mismarlamaq və ya taxtapuş materialları ilə əlaqələndirici lay formalaşdırmaq üçün kəşisən formada listi dama pərçimləmək;
  - F.9.11. Kerner və çəkicdən istifadə etməklə şifer, kirəmit və ya taxta qontlarda deşik açmaq;
  - F.9.12. Səpici, hava kompressoru və qızdırıcı cihazlardan istifadə etməklə konstruksiyaların hissələrini bərkitmək, hermetikləşdirmək, izolyasiya etmək və səsi təcrid etmək üçün

damlar, yan örtülər və divarlara maddələr püskürtmək.

V.10. Texniki xidmət və təmir etmək:

- F.10.1. Damlarda qüsurları yoxlamaq üçün daha uyğun təmir üsullarını müəyyən etmək;
- F.10.2. Damlara təhlükəsiz çıxmaq üçün taxtabəndləri qurmaq;
- F.10.3. Hermetik panel materialları, o cümlədən dəyişkən plastmas, rezin və ya digər yumşaq tərkibli materiallardan istifadə etməklə birqatlı taxtapuş sistemlərini qurmaq, təmir etmək və dəyişmək;
- F.10.4. Bir neçə müxtəlif taxtapuş və ya arx sistemləri üçün təmir materiallarını əldə etmək yaxşı vəziyyətdə saxlamaq ;
- F.10.5. Avadanlığı təmizləmək və texniki xidmət göstərmək;
- F.10.6. Çat və qovuqları təmir etmək, çatları hidrotəcridedici ilə örtmək, yerindən çıxmış kirəmitləri və zədələnmiş önlükləri düzəltmək;
- F.10.7. Artıq məhsulların formasını dəyişməklə yenidən emal etmək və itkinin qarşısını almaq.

V.11. Qaydaya salmaq:

- F.11.1. Qanunvericilik, normativ sənədlər, tikinti qaydaları və işin xüsusiyyətinə əsasən iş ərazisini təmizləmək, materialları çeşidləmək, yenidən istifadə etmək və ya təkrar emal etmək;
- F.11.2. Alət və avadanlıqları istehsalçının tövsiyələri və iş yerinin prosedurlarına uyğun olaraq təmizləmək, yoxlamaq, yığışdırmaq və saz vəziyyətdə saxlamaq;
- F.11.3. Sənədləri iş yerinin tələblərinə uyğun olaraq tamamlamaq.

V.12. İstehsal prosesi barədə məlumat vermək:

- F.12.1. Gündəlik işlər və işin gedişatı ilə əlaqədar mütəmadi nəticələr barədə məlumat vermək;
- F.12.2. Müəyyən edilmiş standartlara əsasən keyfiyyəti təmin etmək.

C.3. TƏLİM İLƏ BAĞLI XÜSUSİ MƏLUMAT

C.3.1. TƏLİMİN NÖVLƏRİ

Bu peşə üçün zəruri sərişələr aşağıda göstərilən təlim metodları vasitəsilə əldə edilə bilər:

Formal təlim

Təvsiyə olunan formal təlim	Uyğun gələn təlim növü	Qeydlər
Tam orta təhsil ²		
Texniki peşə təhsili və ya akkreditasiyadan keçmiş təlim müəssisəsində təlim	☒	İlkin təlim akkreditasiyadan keçmiş peşə məktəbləri və sertifikatlaşdırılmış müəssisələr tərəfindən təşkil olunur. Bu təlim praktikadan qazanılan geniş təcrübə ilə əlaqələndirilməlidir. Yalnız praktiki təlim keçirildiyi hallarda sərişələrin tanınması haqqında sənəd əldə etmək üçün işçinin əlavə nəzəri təlim keçməsi və qiymətləndirilməsinə ehtiyac var.
Orta ixtisas təhsili		
Ali təhsil		
Digər:		

Qeyri-formal və (və ya) informal təlim tələb olunan sərişələrin genişləndirilməsinə şərait yarada bilər. Bəzən taxtapuşçu zəruri sərişələri yalnız qeyri-formal və (və ya) informal təlim vasitəsi ilə əldə edə bilər.

Qeyri-formal təlim

Təcrübə göstərir ki, qeyri-formal təlimin ən yaxşı yolu iş yerində usta yanında öyrənməkdir. Bu zaman praktiki təlim iş yerində aparılır, təlim mərkəzlərində, yaxud bilavasitə ixtisaslaşmış təlimatçı və ya usta tərəfindən keçirilən təlimlə əlaqələndirilir.

İnformal təlim

İnformal təlim, ənənəvi olaraq, ev təsərrüfatına aid olan işlər, eyni zamanda kütləvi informasiya vasitələri və sosial şəbəkələr vasitəsi ilə baş verir. O, tələb olunan nəzəri və təcrübə bilikləri verə bilər, lakin fərdi yoxlamadan başqa, digər qaydada müşahidə edilməsi demək olar ki, mümkün deyil və ölçülməsi çətindir.

² Ümumi orta təhsil ölkə vətəndaşları üçün icbari xarakter daşıdığından cədvəldə əks olunmayıb.

C.3.2. TƏLİMİN İSTİQAMƏTİ

Normal təlim istiqaməti orta məktəbdən sonra ilkin peşə təhsili və təliminin əldə edilməsindən və hər hansı tikinti müəssisəsində keçirilmiş təcrübədən ibarətdir. Buna baxmayaraq, taxtapuşçunun təlim istiqamətləri yuxarıda göstəriləyi kimi, qeyri-formal və ya informal təlimdən də ibarət ola bilər.

C.3.3. ƏVVƏLKİ TƏLİMİN TANINMASI³

Gələcəkdə dam örtüyünün quraşdırılması sahəsində ən azı iki il iş təcrübəsi olanlar sərişələrin yoxlanması üçün imtahana müraciət edə və yalnız imtahanı keçdikdən sonra sərişələrin tanınması haqqında rəsmi sənəd əldə edə bilər.

---

³ Azərbaycanca sərişələrin tanınması üçün qiymətləndirmə sistemi hazırda mövcud deyildir.